

Η Αναγκαιότητα Ανάπτυξης Εναλλακτικών Πυλώνων Κοινωνικής Ασφάλισης

Ιωάννης Ασημακόπουλος (*)

Η λειτουργία των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης κάτω από τη σκέπη και την εγγύηση των κρατικών προϋπολογισμών για πολλές δεκαετίες δεν απαιτούσε από τους συμμετέχοντες στο σύστημα κάποια εξειδικευμένη γνώση και πιο ενεργή συμμετοχή στα ασφαλιστικά δρώμενα. Ειδικά στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και κυρίως στις Μεσογειακές χώρες Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία, η κοινωνική πολιτική που ακολουθήθηκε οδήγησε τα δημόσια ασφαλιστικά ταμεία στο να καλύπτουν πάνω από το 90% των συντάξεων. Εξαιρέση αποτέλεσαν η Μεγάλη Βρετανία, η Ολλανδία αλλά και αργότερα η Σουηδία όπου παρατηρήθηκε ανάπτυξη εναλλακτικών πυλώνων ασφάλισης. Ακόμα και σε αυτές τις οικονομίες όμως, σύμφωνα με πλήθος πρόσφατων μελετών αποδεικνύεται ότι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού δεν έχει προβλέψει τις ανάγκες που δημιουργούνται μετά τη συνταξιοδότησή τους.

Οι δυσίωνες προβλέψεις για τις επερχόμενες δημογραφικές αλλαγές, αλλά και η αμφιβολία σχετικά με τους ρυθμούς ανάπτυξης τόσο της Ελληνικής όσο και της παγκόσμιας οικονομίας, κλονίζουν το αίσθημα εμπιστοσύνης σχετικά με τη βιωσιμότητα της δομής του ασφαλιστικού συστήματος όπου κυριαρχεί η συμμετοχή του κράτους. Τα δημόσια συστήματα ασφάλισης ανταποδοτικού χαρακτήρα που αναπτύχθηκαν κυρίως τη δεκαετία του 1960 είχαν ως βάση ανάπτυξης τις συνθήκες χαμηλών επιτοκίων, υψηλών ρυθμών ανάπτυξης των μισθών και υψηλούς δείκτες γεννητικότητας.

Τα δεδομένα όμως αυτά αντιστράφηκαν άρδην, κυρίως στην τελευταία δεκαετία του περασμένου αιώνα, καθιστώντας ιδιαίτερα προβληματική τη βιωσιμότητα των συστημάτων αυτών. Η υπογεννητικότητα που παρατηρήθηκε και συνεχίζει να παρατηρείται πιο έντονα πλέον στις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες σε συνδυασμό με τη μείωση της μέσης ηλικίας συνταξιοδότησης και της αύξησης του μέσου όρου ζωής που παρατηρήθηκε τα τελευταία 40 χρόνια θα οδηγήσουν αναπόφευκτα τα δημόσια συστήματα ασφάλισης σε αδιέξοδο. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι, ο μέσος αριθμός των παιδιών ανά οικογένεια έχει μειωθεί σημαντικά και βρίσκεται λίγο πάνω από το ένα, η μέση διάρκεια ζωής αυξήθηκε κατά 8 χρόνια ενώ αντίστοιχα η μέση ηλικία συνταξιοδότησης μειώθηκε κατά 5 χρόνια.

Ο δείκτης εξάρτησης (το ποσοστό των ατόμων με ηλικία άνω των 60 σε σχέση με αυτούς με ηλικία από 15 έως 65) σε όλες τις ανεπτυγμένες οικονομίες αναμένεται να διπλασιαστεί μέχρι το 2040. Στην οικονομία των

Η.Π.Α., η οποία βρίσκεται θεωρητικά σε καλύτερη συγκριτικά θέση σε σχέση με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προβλέπεται ότι ο δείκτης θα διαμορφωθεί σε ποσοστό άνω του 40% από 26%.

Στον αντίποδα, ο μέσος δείκτης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένεται να διαμορφωθεί σε επίπεδα σημαντικά πάνω από 50%, με τις Μεσογειακές χώρες να προσεγγίζουν το 70%, ενώ σε ανάλογη τροχιά κινείται και η Ιαπωνική οικονομία. Το γεγονός αυτό θα επιβαρύνει σημαντικά τους κρατικούς προϋπολογισμούς, και σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι κρατικές δαπάνες για την ασφάλιση ως ποσοστό του Α.Ε.Π. προβλέπεται να αυξηθούν σημαντικά - με το μέσο όρο να κυμαίνεται σε ποσοστό άνω του 13% - μέχρι το 2040, με τις Μεσογειακές χώρες και ιδιαίτερα την Ελλάδα να βρίσκονται σε ιδιαίτερα δυσμενή θέση όπου τα αντίστοιχα ποσοστά αναμένεται να ξεπεράσουν το 25%.

Σε σημαντικά πλεονεκτικότερη θέση βρίσκονται οι χώρες που έχουν από καιρό ακολουθήσει το μοντέλο της ανάπτυξης των εναλλακτικών πυλώνων ασφάλισης και ιδιαίτερα του δεύτερου πυλώνα κοινωνικής ασφάλισης. Οι Η.Π.Α., Μεγάλη Βρετανία, Σουηδία και Αυστραλία είναι παραδείγματα αυτής της πολιτικής, ενώ πρόσφατες είναι και ανάλογες μεταρρυθμίσεις στον Καναδά, τη Νέα Ζηλανδία, την Ιαπωνία αλλά και τη Ρωσία με τη δημιουργία ειδικών κεφαλαίων υπό διαχείριση των οποίων οι αποδόσεις θα συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός καλύτερου επιπέδου συνταξιοδοτικών παροχών. Στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πέρα από τη Σουηδία, μόνο η Ολλανδία έχει ουσιαστικά αναπτύξει το δεύτερο πυλώνα ασφάλισης, με τη Γερμανία και τη Γαλλία να έχουν μεν αναγνωρίσει τη σπουδαιότητά του, να προχωρούν όμως με αργά βήματα στην ανάπτυξή του.

Σχετικά πρόσφατα, και με ιδιαίτερα προσεκτικά βήματα, ξεκίνησε και στη χώρα μας η προσπάθεια αξιοποίησης των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων, ενώ ενισχύονται συνεχώς οι φωνές που μιλάνε για την αναγκαιότητα προσαρμογής και του δεύτερου πυλώνα κοινωνικής ασφάλισης στις διεθνείς τάσεις και επιταγές. Το θεσμικό πλαίσιο που πρόσφατα δημιουργήθηκε, παρά τις όποιες βελτιώσεις που χρειάζεται, δίνει πλέον τη δυνατότητα ενίσχυσης του θεσμού της δημόσιας κοινωνικής ασφάλισης μέσω της έλευσης των επαγγελματικών ταμείων ασφάλισης.

Τέλος, αναφέρουμε ότι, στις χώρες όπου έχει αναπτυχθεί ο δεύτερος πυλώνας κοινωνικής ασφάλισης, πέρα από το γεγονός της ελάφρυνσης των κρατικών προϋπολογισμών από τις αντίστοιχες κοινωνικές δαπάνες και της απελευθέρωσης κονδυλίων για παραγωγικές επενδύσεις, το επίπεδο των συνταξιοδοτικών παροχών βρίσκεται σε συγκριτικά καλύτερη θέση, καθώς ένα σημαντικό μέρος των παροχών αποδεδειγμένα πλέον προέρχεται από τη μακροχρόνια απόδοση των επενδύσεών τους.

(*) Ο κ. Ι. Ασημακόπουλος εργάζεται στο Τμήμα Διαχείρισης της ΕΔΕΚΤ-ΟΤΕ Α.Ε.. Οι απόψεις του είναι προσωπικές και δεν εκφράζουν τη θέση της εταιρίας.

Ειδική Ανακοίνωση προς Όλα τα Ενδιαφερόμενα Μέρη

Η πληροφόρηση που περιέχεται στο δικτυακό τόπο www.iraj.gr (Investment Research and Analysis Journal ή IRAJ) και στην παρούσα ανάλυση (ή γενικά παρουσίαση) βασίζεται σε ευρέως δημοσιοποιημένα στοιχεία, στατιστικές βάσεις δεδομένων, ετήσιους απολογισμούς, ενημερωτικά δελτία, επίσημες ανακοινώσεις και άλλες εξειδικευμένες πηγές πρωτογενούς ή δευτερογενούς έρευνας, οι οποίες κατά την άποψη των εκπροσώπων του δικτυακού τόπου είναι έγκυρες, αξιόπιστες και οι κατά το δυνατόν αντιπροσωπευτικότερες του προς εξέταση αντικειμένου. Το IRAJ δεν έχει προβεί σε πρωτογενή ή εμπειριστατωμένο έλεγχο του συνόλου των αναγραφόμενων πληροφοριών / στοιχείων και κατά συνέπεια δεν εγγυάται με απόλυτο τρόπο την ποιοτική και ποσοτική ακρίβεια των δεδομένων και απόψεων που εμπεριέχονται σε αυτήν. Η πληροφόρηση και οι απόψεις που παρουσιάζονται, υφίστανται κατά τη χρονική στιγμή της εκπόνησης της ανάλυσης, αποτελούν προϊόν συνθετικής και κριτικής μεθόδου, και ενδέχεται να μεταβληθούν μετά τη συγκεκριμένη ημερομηνία χωρίς καμία ειδοποίηση από μέρος του IRAJ προς τα ενδιαφερόμενα μέρη. Παράλληλα, είναι πιθανόν, οι απόψεις που βασίζονται σε διαφορετική μεθοδολογία ανάλυσης (θεμελιώδη, τεχνική ή στατιστική ανάλυση) αλλά και σε διαφορετική θεώρηση να μην βρίσκονται, κατά αναγκαίο τρόπο, σε απόλυτη αρμονία μεταξύ τους και ως εκ τούτου τα εξαγόμενα δεδομένα / συμπεράσματα ανάλογα με τα χρησιμοποιηθέντα κριτήρια να δίστανται ή να διαφοροποιούνται. Οι αγορές μετοχών, χρήματος και εμπορευμάτων χαρακτηρίζονται παραδοσιακά από υψηλό βαθμό μεταβλητότητας (volatility), με αποτέλεσμα να καθίσταται κατά καιρούς ιδιαίτερος δύσκολη η απόπειρα πρόβλεψης των μελλοντικών τάσεων. Παράμετροι, όπως οι εταιρικές εξελίξεις, οι μακροοικονομικές και μικροοικονομικές ισορροπίες, οι κλιματολογικές συνθήκες, το επίπεδο των αποθεμάτων και η εν γένει προσφορά και ζήτηση των προς διαπραγμάτευση χρεογράφων παρουσιάζουν ταχείς ρυθμούς αλλαγών ως προς την πληροφόρηση που διαχέεται στην επενδυτική κοινότητα και κατά συνέπεια οι εναλλαγές των προσδοκιών οδηγούν με τακτικό και συνήθως απρόβλεπτο τρόπο σε μικρές ή μεγάλες διακυμάνσεις των τιμών.

Οι προβλέψεις που αναφέρονται στις αναλύσεις του δικτυακού τόπου www.iraj.gr δύνανται να αποτελούν ένα μόνο από τα πολλά υπονήφια / πιθανά σενάρια μελλοντικών εξελίξεων, ανάλογα με τις διαφορετικές κάθε φορά υποθέσεις που λαμβάνονται υπόψη για την εξαγωγή τους. Επίσης δύνανται να εκφράζονται ως προσωπικές απόψεις των συγγραφέων και όχι κατ' αναγκαίο τρόπο ως βασικές θέσεις που εκπροσωπούν το δικτυακό τόπο IRAJ σε ευρύτερη διάσταση. Όλες οι απόψεις οι οποίες βασίζονται σε προβλέψεις μεγεθών χρηματοοικονομικής φύσεως υπόκεινται σε σημαντικούς κινδύνους και αβεβαιότητες ως προς την τελική υλοποίησή τους, με αποτέλεσμα να απαιτείται εξαιρετική προσοχή στη χρήση αυτών των προβλέψεων ως κριτήρια επενδυτικής συμπεριφοράς.

Οι μελέτες και οι αναλύσεις του δικτυακού τόπου www.iraj.gr (Investment Research and Analysis Journal ή IRAJ) δεν αποτελούν προτροπή για την αγορά, πώληση ή διακράτηση αξιών και εκπονούνται με κύριο αλλά όχι αποκλειστικό σκοπό την ενημέρωση των επενδυτών. Τόσο ο κάτοχος όσο και οι συντελεστές του δικτυακού τόπου www.iraj.gr δεν καθίστανται σε καμία περίπτωση υπεύθυνοι για πάσης φύσεως ζημιές, οφέλη ή διαφυγόντα κέρδη, που προέκυψαν από επενδυτικές επιλογές, οι οποίες βασίστηκαν στα συμπεράσματα ή τα αποτελέσματα των αναλύσεων που δημοσιεύθηκαν. Απαγορεύεται ρητώς η αναπαραγωγή, χρησιμοποίηση και διανομή του εν λόγω προϊόντος χωρίς την έγγραφη άδεια του IRAJ και των εκπροσώπων του.
